

Huszonhét tagúra bővül az Európai Unió 2007. január 1-jén

Novák Tamás

Románia és Bulgária európai uniós csatlakozási folyamata lassan az utolsó fejezetéhez ér. Az Európai Bizottság 2006. szeptember 26-án nyilvánosságra hozta álláspontját a két ország belépésével kapcsolatban. A bizottság ezzel a jelentéssel a csatlakozás 2007. január elseji időpontjáról meghozta a végső döntést, noha néhány kérdésben továbbra is komoly problémákat lát.

A politikai kritériumokat tekintve Bulgária esetében a még megoldásra váró ügyek a korrupció elleni harc, az igazságszolgáltatás pártatlanságával kapcsolatos kételyek eloszlátása, valamint a szervezett bűnözői hálózatok felszámolása. Romániában a korrupció elleni harc és az igazságszolgáltatás jelenleg zajló reformjának a továbbvitele jelenti a legnagyobb feladatot. Közös problémaként fogalmazódott meg, hogy az „agrárpénzek” menedzselésével kapcsolatos előkészületek az Európai Bizottság szerint nem fejeződnek be a csatlakozásig, ezért 2007 során kell azokat befejezni. Bulgáriában a légi közlekedés biztonságával kapcsolatban is súlyos hiányosságokat állapítottak meg. Amennyiben az említett területeken meglévő elmaradásokat nem sikerül a csatlakozásig megszüntetni (márpedig az igazságszolgáltatás, a korrupcióellenes harc és az agrárpénzek menedzselése estében biztos, hogy nem sikerül), akkor a bizottság a csatlakozáskor ún. kísérő intézkedéseket kezdeményez a problémák kezelésének különös figyelemmel követésére

A kísérő intézkedések alapvetően négy eszközt ölelnek fel. Ezek között találunk minden tagállamra vonatkozót, és olyat is, amit csak a 2004-es bővítéskor vezettek be; s van olyan speciális intézkedés is, amely kimondottan Románia és Bulgária csatlako-

zása kapcsán dolgoztak ki. Ezek az eszközök (i) a védzáradékok, (ii) az átmeneti intézkedések, (iii) az EU-alapok korrekciója, valamint (iv) az igazságszolgáltatás és a korrupció elleni harc területén zajló folyamatok nyomon követésére létrehozott mechanizmus.

(i) A 2004-es bővítéskor alkalmazott három kiegészítő védzáradék most is érvényes. Az első az általános gazdasági védzáradék, amelyet a csatlakozás következtében valamely korábbi vagy új tagállam egy gazdasági ágának, illetve területének alkalmazkodási problémái esetén vezetnek be. A belső piaci védzáradék akkor lép életbe, ha Bulgária vagy Románia nem képes valamely szabályozást végrehajtani, aminek határon átnyúló hatása a belső piac működését veszélyeztet. A harmadik típus pedig az igazságügy és belügy területén felmerülő problémák kezelésére irányuló védzáradék. Ezek a védzáradékok a csatlakozás után három évig vezethetőek be, de szükség esetén tovább is hatályban maradhatnak.

(ii) Az átmeneti intézkedések szintén három évig maradhatnak érvényben. Alapvetően az élelmiszerbiztonság területére vonatkoznak, és az EU előírásainak nem megfelelő román és bolgár termékek exporttilalmát jelenthetik. Ezek esetében a bizottság korlátozhatja az egységes belső piachoz való hozzáférést. Például azon tej-, hús- és halfeldolgozókat, amelyek három éven belül nem tudják teljesíteni az EU-előírásokat, be kell zárni, s addig is, termékeiket csak a hazai piacon és ott is csak megkülönböztető jelzéssel hozhatják forgalomba. Emellett ide tartoznak azon területek is, amelyek speciális kezelésében a csatlakozási tárgyalásokon állapodtak meg (szabad munkaerő-áramlás, termőföldvásárlás stb.).

(iii) Az EU-alapok korrekciója azok nem szabályos felhasználása esetén alkalmazható eszköz, s magában foglalhatja a kifizetések késleltetését, a jövőbeni kifizetések csökkentését, illetve a felhasznált források visszatérítését. Ezek a minden tagállamra vonatkozó szabályok a két ország esetében az agrárpénzek megfelelő felhasználását biztosító intézmények felállításának késedelme esetén kiegészülnek a kifizetések átmeneti beszüntetésével, ami az integrált igazgatási és ellenőrzési rendszerben (amely az agrárpénzek 80%-át öleli fel) rendelkezésre álló agrárpénzek 25%-át érheti el. Ez abban az esetben következik be, ha az agrárpénzek menedzselését biztosító intézmények felállítása 2007-ben nem a megfelelő ütemben halad.

(iv) Speciálisan Bulgária és Románia számára kidolgozott kísérő intézkedés az igazságszolgáltatás reformjára és a korrupció elleni harcra vonatkozó együttműködési és ellenőrzési mechanizmus. Az igazságszolgáltatás reformjával, a korrupcióellenes harccal és a szervezett bűnözés elleni fellépéssel összefüggésben a bizottság olyan mechanizmust alakított ki, amelynek célja a két ország reformjainak elősegítése, illetve a reformeredmények érvényesülésének ellenőrzése. Ennek keretében évente kétszer kell mindkét országnak jelentést tennie; az elsőt 2007. március 31-ig. Ha nem sikerül megfelelő előrehaladást elérni, akkor a bizottság alkalmazza a csatlakozási szerződésben megfogalmazott védzáradékokat.

Nyilvánvaló tehát, hogy az Európai Bizottság tisztában volt vele, hogy bizonyos területeken a két ország nem tudja teljesíteni az összes szükséges feltételt 2007. január 1-ig. Ennek ellenére úgy ítélték meg, hogy több előny kapcsolódik Bulgária és Románia integrációjának gyors befejezéséhez, mint esetleg annak egy évvel történő késleltetéséhez. A hiányosságok kiküszöbölését elősegítő eszközök révén biztonsági garanciák széles hálója alakul ki a két ország csatlakozásához kapcsolódóan az Európai Unió harmonikus fejlődését veszélyeztető folyamatok kezelésére. Ezekről az várható, hogy mind Románia, mind pedig Bulgária – a kilátásba helyezett következmények miatt is – nem fogja elhanyagolni a hiányzó lépések megtételét. A kondicionalitás tehát, ami egyébként a délkelet-európai országok viszonylatában az unió által alkalmazott egyik legsikeresebb eszköznek tűnik, a csatlakozás utáni időszakban is erősen meg fog jelenni.

Bulgária és Románia új EU-tagként számos olyan problémával néz majd szembe, ami komoly szerkezetváltási kényszereket jelent, de növekedési trendjeiket rövid távon ez nem fogja alapvetően befolyásolni. Ezek az országok a kelet-közép-európai EU-tagoknál jóval elmaradottabbak (az egy főre jutó GDP alapján), így a gyors növekedést az erőteljesebb felzárkózási pálya is elősegíti a következő egy-két évben. Az elmúlt öt évben elért éves átlagos GDP-növekedés a következő pár évben is fenntartható marad, noha bizonyos egyensúlyi mutatók (elsősorban a folyó fizetési mérleg egyenlege) egyre kedvezőtlenebbül alakulnak majd. (Romániában és Bulgáriában 2005-ben GDP-arányosan 8,7%, illetve 11,8% volt a folyó fizetési mérleg hiánya.) Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy a gazdaságnak az utóbbi években tapasztalt gyors növekedése ellenére az elmúlt tíz évben az éves átlagos GDP-bővülés Románia esetében 2,1%-ot, Bulgáriában pedig 2,2%-ot tett ki, ami az EU-15 átlagos növekedési üteme körül volt, vagyis ebben az időszakban ez a két ország lényegében semennyivel sem került közelebb az unió átlagos fejlettségi színvonalához a statisztikai adatok alapján. Mindez azt is jelzi, hogy a gyors növekedés fennmaradása esetén is nagyon sok időre van szükség, hogy ez a két ország megközelítse akár csak a fejlettebb közép-európai tagállamok fejlettségi színvonalát.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu honlapról